

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра конституційного права та теоретико-правових дисциплін

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для практичних занять і самостійного вивчення

навчальної дисципліни

«МІГРАЦІЙНЕ ПРАВО»

здобувачам першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти

спеціальності 081 «Право»

Біла Церква

2024

УДК 342.9

Затверджено

Науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ

Протокол № 4 від «17» грудня 2024 р.

Укладач: Макарчук В.В., д. ю. н., доцент, доцент кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін

Методичні вказівки для практичних занять і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Міграційне право» здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / уклад. В.В. Макарчук. Біла Церква: БНАУ, 2024. - 46 с.

Публікація містить рекомендації здобувачам вищої освіти соціально-гуманітарного факультету спеціальності 081 «Право» до вивчення навчальної дисципліни «Міграційне право» її зміст та структуру навчальної дисципліни, а також критерії оцінювання результатів навчання, визначених освітньою програмою та стандартом вищої освіти.

Рецензент: Обіюх Н.М., к. ю. н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Білоцерківського НАУ

Методичні вказівки розглянуто на засіданні кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін,
протокол № 4 від «20» листопада 2024 р.

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету,
протокол № 3 від «06» грудня 2024 р.

© В.В. Макарчук

БНАУ, 2024 р.

ЗМІСТ

№ п/п	Назва	Стор.
1	Пояснювальна записка	4
2	Компетентності та результати навчання з дисципліни	5
3	Контент змістовних модулів	8
4	Аудиторна робота	9
5	Самостійна робота	31
6	Орієнтовний перелік питань до заліку	35
7	Критерії оцінювання результатів навчання здобувача	38
8	Рекомендована література	43

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У процесі розвитку та трансформації будь-якої країни міграція впливає на суспільне життя та відіграє важливу роль у розвитку соціально-економічних відносин, що в свою чергу впливає на політичний розвиток. Міграційні процеси відображаються в міграційній політиці, яка в кожній країні має свою специфіку. Крім таких факторів міжнародної міграції, як глобалізація, нерівномірність розвитку різних регіонів, демографічна ситуація в приймаючих країнах, потік прямих іноземних інвестицій, розвиток транспорту та засобів зв'язку, дуже важливим фактором є державна політика в регулювання самої міграції. У зв'язку з тим, що міжнародна міграція охоплює багато країн і регіонів, роблячи останні залежними від міграційних потоків, зміни в міграційній політиці однієї країни можуть також впливати на міграційну ситуацію в інших країнах.

Метою вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Міграційне право» є опанування здобувачами вищої освіти теоретичних та навичок щодо самостійного розв'язання практичних проблем, пов'язаних із питаннями міграції, глибоке і всебічне дослідження зародження і розвитку правового регулювання міграційних процесів в Україні, здійснення аналізу правового статусу різних категорій мігрантів в Україні (іммігрантів, іноземців та осіб без громадянства, яким надається притулок, біженців, репатріантів, внутрішньо переміщених осіб), сприяння опануванню методики правового аналізу норм міграційного права України.

Методичні вказівки передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Вони складаються зі вступу, де здобувачі ознайомлюються з основними відомостями про навчальну дисципліну, тем есе, тем для презентацій, письмових завдань, вирішення яких має на меті формування компетентностей майбутніх правників.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення навчальної дисципліни «Міграційне право» знаходиться у контексті опановування наступними *компетентностями* відповідно освітньої програми за спеціальністю 081 «Право»:

Загальні компетентності	ЗК 1 Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.
	ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК 7 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК 9 Здатність працювати в команді.
	ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК 14 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
	СК 3 Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.
	СК 4 Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
	СК 11 Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
	СК 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
	СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу

	правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
	СК 16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Очікувані результати навчання

Символ результатів відповідно до Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 08 Право, спеціальність 081 «Право»	Програмні результати навчання з дисципліни
РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	ПРН 2.1. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини стосовно міграції.
РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.	ПРН 4.1. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу стосовно біженців та шукачів притулку.
РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.	ПРН 8.1. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права стосовно міграції.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	ПРН 13.1. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права в сфері міграції.
РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	ПРН 18.1. Застосовувати в міграційній сфері основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	ПРН 19.1. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів стосовно переміщення населення.
РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	ПРН 20.1. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки в сфері міграції.
РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.	ПРН 21.1. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у ситуаціях пов'язаних з міграцією.
РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових	ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у правових

ситуаціях.	ситуаціях пов'язаних з міграційними процесами.
------------	--

КОНТЕНТ ЗМІСТОВНИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль I. Основи міграційного права України

Тема 1. Поняття, метод міграційного права

Місце міграційного права України в системі національного права України. Метод міграційного права. Джерела міграційного права. Характеристика Державної міграційної служби України. Державна міграційна політика.

Тема 2. Система міграційного права

Системно-структурна характеристика міграційного права України. Інститути міграційного права України. Норми міграційного права України, їх класифікація. Міграційно-правові відносини, їх види, суб'єкти і об'єкти.

Тема 3. Поняття міграції та мігрантів. Нелегальна міграція.

Класифікація міграцій. Класифікація мігрантів. Міграційні потоки: сутність, різновиди. Нелегальна міграція: досвід боротьби окремих держав. Внутрішня міграція.

Змістовий модуль II. Основні правові інститути міграційного права

Тема 4. Правове регулювання в'їзду в Україну та виїзду за її межі

Порядок виїзду та в'їзду громадян України, іноземців та осіб без громадянства. Правові обмеження виїзду з території України.

Тема 5. Правове регулювання імміграції

Поняття імміграції. Закон України «Про імміграцію». Органи, що здійснюють оформлення візових документів. Підстави заборони в'їзду на територію України. Види віз.

Тема 6. Правовий статус внутрішньо переміщених осіб

Поняття внутрішньо переміщених осіб. Права та обов'язки внутрішньо переміщеної особи.

Тема 7. Інститут притулку в міграційному праві

Інститут притулку, його юридична сутність. Шукачі притулку. Співвідношення понять «притулок» і «правовий статус біженця», «правовий статус внутрішньо переміщеної особи». Особливості правового статусу біженців як окремого виду правового статусу. Особливості правового статусу внутрішньо переміщених осіб.

АУДИТОРНА РОБОТА

На семінарські заняття виносяться питання, передбачені запропонованими планами семінарських занять. Вони проводяться з використанням різних форм та методів контролю знань здобувачів: просте опитування, вільна дискусія, виконання контрольних та самостійних робіт, розв'язання аналітичних вправ та практичних ситуацій.

Доповідачі на семінарах призначаються викладачем як за бажанням здобувачів вищої освіти, так і на власний розсуд. Доповідачам можуть задаватися додаткові запитання викладачем або здобувачами. Після відповіді доповідача здобувачі можуть виступити з певними доповненнями, після чого викладач підбиває підсумки щодо розглянутого питання.

Змістовий модуль І.

Загальна характеристика міграційного права як галузі права

Тема 1

Поняття, метод міграційного права

Створення системи міграційного законодавства й оформлення міграційного права України у галузь права тривало значний період, початком формування якого стало прийняття Верховною Радою Української РСР Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. Практичним втіленням положень цієї Декларації стали Закони України "Про правонаступництво України", "Про громадянство України", "Про державний кордон України", "Про Прикордонні війська України", "Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України", "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства" тощо, які логічно продовжили послідовне здійснення державної політики у сфері правового регулювання міграційних процесів. Одночасно запроваджувалися підзаконні нормативно-правові акти, спрямовані на створення механізмів реалізації зазначених законів.

Основоположним принципом міграційного права України є свобода пересування людини та громадянина, яка є також їх суб'єктивним правом. Згідно з положеннями статті 33 Конституції України кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом. Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну.

Ядром предмета міграційного права України є міграційні процеси, з якими нерозривно пов'язані відносини з встановленням і реалізацією статусів різних категорій мігрантів, котрим необхідно за допомогою юридичних засобів відкривати простір для самореалізації.

Міграційне право України можна визначити як сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з міграційними процесами фізичних осіб, визначенням правового статусу мігранта в результаті свободи пересування, а також

закріплення гарантій і обов'язків держави та її органів щодо утвердження й забезпечення статусу різних категорій мігрантів.

У сукупності засади державної міграційної політики України зводяться до регулювання міграційних процесів фізичних осіб виходячи з національних інтересів України, захисту національного ринку праці, інтересів громадян України, які працюють за її межами, та необхідності розвитку міжнародного співробітництва у цій сфері, і удосконалення законодавчих механізмів їх регулювання.

Міграційне право України має всі сталі ознаки, які характеризують його як самостійну галузь права в системі національного права України, оскільки стосується державних та соціальних інтересів. Воно містить окремий предмет регулювання, й сукупність власних юридичних засобів впливу держави на учасників регульованих суспільних відносин, і найважливіше - бажання та волевиявлення держави в розвитку цієї комплексної галузі права.

Семінарське заняття

1. Поняття, предмет, метод міграційного права.
2. Місце міграційного права в системі національного права України.
3. Державна міграційна політика.
4. Державна міграційна служба України.

Визначити зміст наступних термінів: галузь права, державна міграційна політика України, інститут права, метод правового регулювання, міграційне право України, міграційні процеси.

Література:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text>

2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>

3. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

4. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII : станом на 2 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

5. Бровко Н. І. Правове регулювання права особи на свободу переміщення: міжнародний та національний досвід / Н. І. Бровко // Концептуальні засади механізму захисту прав людини: український та міжнародний контекст: кол. монографія. - Біла Церква: БНАУ, 2022. - С. 7-43. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/7631>

6. Дракохруст Т.В. Про державну міграційну політику: сучасне розуміння. *Право і суспільство*. Дніпро, 2019. № 2. С. 126-130
URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/2_2019/part_1/23.pdf

7. Макарчук В. В. Місце міграційного права в системі права України. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 70. С. 142-147. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/3530>

Тема 2

Система міграційного права

Міграційне право України як самостійна галузь національної правової системи - це складна система, під якою необхідно розуміти науково обґрунтований, об'єктивно існуючий зв'язок інститутів і норм, що становлять єдину самостійну галузь права.

Вона являє собою внутрішню побудову, визначений порядок організації й розміщення складових її частин, зумовлений характером міграційних відносин. В основі цього лежать суб'єктивні й об'єктивні чинники.

Структура міграційного права України обумовлена системними зв'язками між його нормами та інститутами, що перебувають у певній підпорядкованості. Інтеграція й диференціація норм та інститутів обумовлені особливостями міграційно-правових відносин, якими вони регулюються.

Систему міграційного права України не слід плутати з двома іншими, але не тотожними їй явищами й поняттями — міграційною правовою системою та системою міграційного законодавства України.

До міграційної правової системи крім сукупності юридичних засобів, інституційних органів, що функціонують в її межах, належать міграційна ідеологія, міграційна правосвідомість, міграційна правова культура, міграційно-правова практика тощо.

Система міграційного законодавства України являє собою сукупність нормативно-правових актів (законів, міжнародних договорів України, указів Президента України, декретів і постанов Кабінету Міністрів України), які регулюють суспільні відносини, що виникають у сфері міграції.

Найбільші труднощі пов'язані з виокремленням підгалузей як самостійних структурних елементів у системі галузі міграційного права України. Оскільки міграційне право України певним чином сформувалось як галузь права, недоцільно подрібнювати її на окремі частини (підгалузі). Краще зберегти її як єдину комплексну галузь.

Міграційно-правовий інститут є сукупністю правових норм, що регулюють самостійний вид якісно однорідних суспільних відносин (або їх окремі елементи) в межах предмета галузі; сталий, формально визначений, порівняно автономний.

Норми міграційного права України є первинними структурними компонентами системи. Вони видаються або санкціонуються уповноваженими на це державними органами, є загальнообов'язковими правилами поведінки для всіх суб'єктів міграційно-правових відносин.

Норми міграційно-правових інститутів відрізняються між собою територією дії, ступенем визначеності й чіткості правових приписів, призначенням у механізмі правового регулювання та іншими ознаками.

При застосуванні міграційної норми необхідно визначити її належність до того чи іншого правового інституту, оскільки не в кожній правовій нормі виявляються властивості, притаманні міграційно-правовому інституту в цілому.

Джерела міграційного права України мають комплексний характер, оскільки об'єднують і матеріальні, і процесуальні норми. Міграційному праву України не властива, як, наприклад, цивільному чи кримінальному, наявність самостійного процесуального права.

Семінарське заняття

1. Системно-структурна характеристика міграційного права України.
2. Інститути міграційного права України. Норми міграційного права України.
3. Джерела міграційного права України: поняття і види.
4. Характеристика нормативно-правових актів, які містять норми міграційного права України.

Визначити зміст наступних термінів: джерело права, Закон України, міграційно-правовий інститут, нормативно-правовий акт, норми міграційного права України, система міграційного законодавства України.

Література:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
3. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

4. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII : станом на 2 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

5. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

6. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>

7. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>

8. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII : станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>

9. Макарчук В. В. Місце міграційного права в системі права України. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 70. С. 142-147. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/3530>

10. Сопільник Р. Л. Міграційне право України : навч. посібн. Львів : СПОЛОМ, 2023. 260 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5787/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%9C%D0%9F%D0%A3%20%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B9%2007.06.23.pdf>

11. Харитонов Р. Ф. Чайковський Ю. О. Міжнародне міграційне право : навч.-метод. посібн. Одеса : Фенікс, 2022. 78 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a0afb2a5-071a-439a-bc79-316e72e5569b/content>

Тема 3

Поняття міграції та мігрантів. Нелегальна міграція.

Міграція фізичних осіб у широкому розумінні крім переселень охоплює всі види переміщень у просторі — сезонні, епізодичні, маятникові. Вони становлять собою переміщення через кордони тих чи інших держав, пересування територією держави будь-якої тривалості, регулярності й спрямованості зі зміною місця проживання або без такої зміни.

Міграція фізичних осіб складається з міграційних потоків. Це сукупність територіальних переміщень фізичних осіб, які здійснюються в певний час у межах тієї чи іншої територіальної системи.

Форми міграції фізичних осіб залежать від міграційної політики конкретної держави на певний період часу. Нині існують різні підходи до поділу на типи міграції фізичних осіб, а тому загальноприйнята її класифікація відсутня.

Міграційні процеси відображають ознаки міграційних відносин, а також розвиток залежних від них наслідків, тобто друге є частиною першого.

Міграційні процеси - це постійна характеристика будь-якого суспільства і в будь-яку епоху. Історія суспільства свідчить про чисельність масових переселень. До таких відносять старогрецькі колонії, масові міграційні рухи євреїв всією Європою в епоху Середньовіччя, переселення, пов'язані з відкриттям нових материків (Південна та Північна Америка, Австралія). Навіть США - країна емігрантів.

Головна роль державно-правового регулювання міграційними процесами належить Конституції України. Закріпивши демократичні принципи побудови Української держави, Конституція гарантує свободу пересування, вільний вибір місця проживання, вільний в'їзд і виїзд з країни. У ній знайшли своє відображення положення про рівні права іноземців, можливість набуття притулку в Україні тощо. Вона проголосила захист громадян, які знаходяться за кордоном.

Так, нормами ст. 92 Конституція закріплює, по-перше, що винятково законами визначаються основи регулювання демографічних і міграційних процесів; по-друге, винятково законами встановлюються порядок утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають міграційний режим, відмінний від

загального.

Семінарське заняття

1. Поняття, значення міграції. Класифікація міграції.
2. Поняття та види мігрантів.
3. Міграційні процеси. Конституційні основи регулювання міграційних процесів.

<i>Визначити</i>	<i>зміст</i>	<i>наступних</i>	<i>термінів:</i>
еміграція, імміграція, мігрант, міграція	населення,	нелегальний	мігрант,
рееміграція, репатріація.			

Ситуаційне завдання № 1

Коваль протягом року кожного дня їздив з Києва до Броварів, де влаштувався працювати на будівництво. Кожного дня він повертався додому.

До якого виду міграції можна віднести «подорожі» Ковалю?

Ситуаційне завдання № 2

Петренко вирушив до Канади, де упродовж 3 місяців збирав урожай. Після закінчення цього терміну він повернувся до України.

Який правовий статус має Петренко та до якого виду міграції можна віднести його подорож?

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>

3. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>

4. Макарьчук В. В. Правові аспекти впливу освітньої міграції на національну безпеку України. *Правові горизонти*. 2021. № 26 (39). С. 125-129. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/6057>

5. Макарьчук В. В. Місце міграційного права в системі права України. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 70. С. 142-147. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/3530>

6. Сопільник Р. Л. Міграційне право України : навч. посібн. Львів : СПОЛОМ, 2023. 260 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5787/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%9C%D0%9F%D0%A3%20%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B9%2007.06.23.pdf>

7. Харитонов Р. Ф. Чайковський Ю. О. Міжнародне міграційне право : навч.-метод. посібн. Одеса : Фенікс, 2022. 78 с. URL:

<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a0afb2a5-071a-439a-bc79-316e72e5569b/content>

8. Макарьчук В.В. Правові аспекти міжнародної студентської міграції. *Актуальні питання інтернаціоналізації вищої освіти в Україні: лінгвістичний, правовий та психолого-педагогічний аспекти*. Біла Церква, 2020. С. 116-118.

URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/4820>

Змістовий модуль 2

Основні правові інститути міграційного права

Тема 4

Правове регулювання в'їзду в Україну та виїзду за її межі

Еміграція здійснюється з метою постійного — довготривалого або тимчасового — проживання в іншій країні та часто з відповідною зміною правового статусу, чим і відрізняється від цільових та туристичних поїздок, робочих відряджень за кордон тощо. Водночас еміграція не завжди пов'язана або тягне за собою натуралізацію, тобто зміну громадянства або підданства.

Еміграція може бути, і добровільною, і вимушеною, — але здійснення усіх процедур з виїзду (еміграції) із країни відбувається особою, яка виїжджає з країни, добровільно.

Примусове (нерідко насильницьке) переселення чи виселення особи/осіб, здійснене представниками державних органів країни, звідки відбувається переселення, називають депортацією.

Залежно від її тривалості еміграція може бути довготривалою з метою постійного проживання; тимчасовою, якщо емігранти через певний час повертаються, та сезонною — у певну пору року або на періодичні заробітки.

Залежно від причин, що зумовлюють переселення, вирізняють еміграцію економічну (соціально-економічні причини) і політичну (опозиційне ставлення до політичного режиму).

Соціально-економічними причинами є передовсім загальна бідність і голод, що, своєю чергою, можуть бути викликані військовими діями у країні проживання або участю країни у таких; природні лиха, екологічні катастрофи, в тому числі техногенного характеру тощо. Іншими соціально-економічними причинами можуть бути безробіття або неможливість знайти роботу за фахом (чи запрошення роботодавця на роботу в іншій державі). Саме тому економічну еміграцію також називають трудовою, тобто переселення людей з метою пошуку роботи або для здійснення трудової діяльності за контрактом. До соціально-економічних причин еміграції також належать труднощі або неможливість отримати (або продовжити) навчання, реалізувати свій творчий потенціал, вести або розширити бізнес у країні

проживання тощо.

Осіб, політичні погляди та переконання яких не збігаються з пануючими або дозволеними у країні, прийнято називати дисидентами. Наявність дисидентів свідчить про недемократичність суспільства (держави). У разі їх еміграції вони вважаються політичними емігрантами; до політичних емігрантів належать також емігранти, що виїжджають з країни проживання через міжетнічні конфлікти і міжконфесійні суперечності.

Еміграція може бути також через інші причини, наприклад, у зв'язку з особистими або сімейними обставинами (шлюб, возз'єднання родини тощо). Як правило, еміграція обумовлюється декількома причинами. Так, політична еміграція часто поєднана з неможливістю або перепонами у виконанні тієї чи іншої трудової діяльності, складністю реалізувати свій потенціал тощо.

Еміграція може набувати масового характеру, через погіршення соціально-економічного розвитку країн або загострення політичного протистояння. У таких випадках часто уряди країн, до яких переселяються емігранти, і, набагато рідше, уряди країни, звідки переселяються емігранти, можуть регламентувати подібне переміщення на рівні внутрішнього законодавства (еміграційне законодавство) або підписанням двосторонніх (багатосторонніх) міждержавних угод. Відповідно до цього еміграція може бути регламентованою і нерегламентованою (зараз дуже рідко) на законодавчому рівні.

Відповідно до Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р., що регулює порядок здійснення права громадян України на виїзд з України і в'їзд в Україну, порядок оформлення документів для зарубіжних поїздок, визначає випадки тимчасового обмеження права громадян на виїзд з України і встановлює порядок розв'язання спорів у цій сфері; громадянин України має право виїхати з України та в'їхати в Україну. Порядок в'їзду до іноземної держави регулюється законодавством відповідної держави.

1. Поняття еміграції. Причини та види еміграції.
2. Порядок виїзду з України громадян України, іноземців та осіб без громадянства.
3. Правові обмеження виїзду з території України.
4. Свобода пересування територією України. Законодавчі обмеження пересування територією України.

Визначити зміст наступних термінів: вільний вибір місця проживання чи перебування, депортація, обов'язок, право (в суб'єктивному значенні), свобода, свобода пересування, торгівля людьми.

Література:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text>
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
3. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
4. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII : станом на 2 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>
5. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
6. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>

7. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>

8. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII : станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>

9. Бровко Н. І. Правове регулювання права особи на свободу переміщення: міжнародний та національний досвід / Н. І. Бровко // Концептуальні засади механізму захисту прав людини: український та міжнародний контекст: кол. монографія. - Біла Церква: БНАУ, 2022. - С. 7-43. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/7631>

Тема 5

Правове регулювання імміграції

Громадянство України - правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках. Біпатризм - стан людини, яка перебуває одночасно в громадянстві двох та більше держав.

Закон України «Про громадянство України» встановлює: якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України; якщо іноземець набув громадянство України, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України.

Апатризм дуже негативне явище як для самої особи, так і для держави, в якій вона проживає. Якщо громадянство - правовий зв'язок індивіда з державою, то апатризм - відсутність такого зв'язку.

Апатриди обмежені порівняно з громадянами у своїх правах насамперед в політичних. Вони також знаходяться в гіршому становищі порівняно з іноземцями, тому що не можуть звернутися за дипломатичним захистом до жодної з держав. Негатив у відношенні до держави проявляється через неможливість залучити особу

без громадянства до проходження обов'язкової військової служби, а також через те, що їх практично неможливо виселити з території держави за грубе порушення законодавства.

Закон України «Про громадянство України» відповідно до Конституції України визначає правовий зміст громадянства України, підстави і порядок його набуття та припинення, повноваження органів державної влади, що беруть участь у розв'язанні питань громадянства України, порядок оскарження рішень з питань громадянства, дій чи бездіяльності органів державної влади, їх посадових і службових осіб.

Семінарське заняття

1. Поняття громадянства, біпатризму, апатризму, множинного громадянства
2. Поняття і зміст громадянства України. Конституційні принципи громадянства України.
3. Закон України «Про громадянство України», Європейська конвенція про громадянство.

Визначити зміст наступних термінів: апатризм, біпатризм, громадянин України, громадянство України, множинне громадянство, особа, підданство, службова особа, фізична особа, юридична особа.

Ситуаційне завдання № 1

Громадянин Аргентини Петренко - українець за походженням, який приїхав до України за туристичною путівкою, звернувся до голови села Креничи Макітренка з проханням надати йому громадянство України. Макітренко відмовився прийняти від Петренка заяву мотивуючи це тим, що останній погано володіє українською мовою.

Дайте правову оцінку наведеній ситуації.

Ситуаційне завдання № 2

Подружжя Саленки - громадяни України, усиновили громадянина Анголи Тубаго, віком 13 років, і звернулися до районного відділу поліції з проханням оформити Тубаго громадянство України. У районному відділі поліції в проханні було відмовлено у зв'язку з відсутністю письмової згоди брата Тубаго.

Дайте правову оцінку наведеній ситуації.

Ситуаційне завдання № 3

Маштакос Євген, віком 5 років є особою без громадянства. Батько дитини є громадянином України, а мати - громадянкою Греції.

Громадянином якої держави може стати Маштакос Євген ?

Ситуаційне завдання № 4

Василенко, віком 17 років, народився на території УРСР. Його батьки з ним виїхали на постійне місце проживання до ФРН, де усі здобули громадянство даної країни. Його батьки, маючи на меті відправити Василенка на навчання до ВНЗ України, захотіли, щоб Василенко став громадянином України.

Чи можливо Василенку набути громадянства України і як саме ?

Література:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

3. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII : станом на 2 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

4. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>

5. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>

6. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII : станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>

Тема 6

Правовий статус внутрішньо переміщених осіб

Внутрішньо переміщена особа (ВПО) – це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру (частина перша статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»)

Зазначені обставини вважаються загальновідомими й такими, що не потребують доведення, якщо інформація про них міститься в офіційних звітах (повідомленнях) Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Міжнародного Комітету Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, розміщених на вебсайтах зазначених організацій, або

якщо щодо таких обставин уповноваженими державними органами прийнято відповідні рішення.

Адресою покинутого місця проживання внутрішньо переміщеної особи в розумінні цього Закону визнається адреса місця проживання особи на момент виникнення обставин, зазначених у частині першій цієї статті.

Україна вживає всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні.

Громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, за обставин, визначених у статті 1 цього Закону, має право на захист від примусового внутрішнього переміщення або примусового повернення на покинуте місце проживання.

Факт внутрішнього переміщення підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, що діє безстроково, крім випадків, передбачених статтею 12 цього Закону.

Кожна дитина, у тому числі яка прибула без супроводження батьків, інших законних представників, отримує довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Підставою для взяття на облік внутрішньо переміщеної особи є проживання на території, де виникли обставини, зазначені в статті 1 цього Закону, на момент їх виникнення.

Для отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи така особа звертається із заявою до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій,

виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Підстави для скасування дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та внесення відомостей про це в Єдину інформаційну базу даних про внутрішньо переміщених осіб.

Рішення про скасування дії довідки приймається керівником структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання особи та надається внутрішньо переміщеній особі протягом трьох днів з дня прийняття такого рішення.

У разі неповідомлення внутрішньо переміщеною особою про її повернення до покинутого місця постійного проживання рішення про скасування дії довідки відповідно до пункту 3 частини першої цієї статті приймається на підставі інформації про тривалу відсутність (понад 60 днів) особи за місцем проживання, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що внутрішньо переміщена особа повернулася до покинутого місця постійного проживання.

Інформацією, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що внутрішньо переміщена особа повернулася до покинутого місця постійного проживання, є:

Структурний підрозділ з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад на підставі прийнятого рішення невідкладно вносить до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб відомості про скасування дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Семінарське заняття

1. Поняття внутрішньо переміщеної особи.
2. Встановлення факту внутрішнього переміщення особи та отримання відповідної довідки.

3. Втрата правового статусу внутрішньо переміщеної особи.

4. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Визначити зміст наступних термінів: внутрішньо переміщена особа (ВПО), соціальний захист, Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб, довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Література:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

2. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

3. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII : станом на 2 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

Тема 7

Інститут притулку в міграційному праві

Іноземці можуть також набути статусу біженця з підстав і в порядку, передбачених Законом України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08 липня 2011 р.

Особи, які не є громадянами України та на законних підставах тимчасово перебувають на території України й під час такого перебування в країні їх громадянської належності чи постійного проживання

виникли умови, внаслідок яких вони не можуть повернутися до країни свого походження і мають намір набути в Україні статусу біженця, повинні звернутися до відповідного органу міграційної служби із заявами про надання їм статусу біженця до закінчення строку дії дозволу на перебування в Україні.

Особи, яким надано статус біженця в Україні, є іноземцями чи особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах. Такі особи користуються тими ж правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Відповідно до Конституції та Закону України «Про громадянство України» іноземці можуть набути громадянства України (натуралізуватися). Іноземець або особа без громадянства можуть бути за їх клопотаннями прийняті до громадянства України. Нормативно-правовим актом, який в основному визначає статус іноземців в Україні, тобто закріплює основні права, свободи та обов'язки іноземних громадян і осіб без громадянства, які перебувають в Україні, є Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

Відповідно до нього іноземними громадянами вважаються особи, які належать до громадянства іноземних держав і не є громадянами України.

Звідси випливає, що на території України не вважається іноземним громадянином біпатрид (особа, яка має громадянство України та іншої держави). Особами без громадянства визнаються особи, які не належать до громадянства будь-якої держави. Отже, в Україні поняття "іноземці" охоплює поняття "іноземні громадяни" та "особи без громадянства".

Реторсія – заходи примусового впливу у відповідь на недружні дії іншої держави. Метою реторсії є скасування обмежень, які встановлені окремою державою, якщо ця держава вчинила заходи, що несуть необґрунтовану, в порядку дискримінації, шкоду інтересам іншої країни або її громадян.

Україна, у випадку встановлення обмежень дискримінаційного характеру щодо її громадян чи юридичних осіб іншою країною, може застосувати у порядку реторсії відповідні заходи стосовно громадян та юридичних осіб цієї країни.

Семінарське заняття

1. Нормативно-правові акти, які визначають правовий статус та правила перебування іноземців та осіб без громадянства на території України.
2. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства.
3. Юридичні підстави зміни правового статусу іноземців та осіб без громадянства в процесі міграції. Реторсія.

Визначити зміст наступних термінів: вільний вибір місця проживання чи перебування, довідка про реєстрацію місця проживання, документи, до яких вносяться відомості про місце проживання, місце перебування, місце проживання, орган реєстрації місця проживання, прописка, реєстр територіальної громади, реторсія, свобода пересування.

Література:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text>
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
3. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
4. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII : станом на 2 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

5. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

6. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>

7. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>

8. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII : станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>

САМОСТІЙНА РОБОТА

Метою виконання практичних, самостійних робіт та індивідуальних завдань є формування компетентностей відповідно до зазначених в освітній програмі за спеціальністю 081 – «Право».

Зміст самостійної роботи здобувачів над темами в межах дисципліни «Міграційне право» визначається її робочою програмою, методичними матеріалами, тематикою для написання індивідуально-дослідницьких завдань. Забезпечується самостійна робота списком визначеної літератури для обов'язкового та додаткового опрацювання, системою навчально-методичних засобів. Методичні матеріали передбачають можливість самоконтролю з боку здобувача вищої освіти.

Засвоєння під час здійснення самостійної роботи важливих і складних питань зі змісту навчальної дисципліни перевіряється у формі загальної дискусії та обговорень в аудиторії, зокрема під час проведення семінарських занять.

У процесі самостійної роботи здобувачі повторюють й закріплюють матеріал аудиторних занять.

Практична робота з підготовки до семінарських занять здійснюється за відповідним планом для кожної теми, що містить перелік програмних питань, які виносяться на обговорення на семінарське заняття.

З навчальної дисципліни «Міграційне право» здобувачі виконують такі види самостійної роботи:

1. Ознайомлення з рекомендованими джерелами й літературою до теми з підготовкою опорного конспекту питань для обговорення на семінарському занятті (здобувачі мають ґрунтовно опрацювати всі рекомендовані джерела і літературу до теми, письмово скласти опорний конспект питань згідно з методичними вказівками для обговорення на семінарському занятті).

2. Складання термінологічного словника до теми й підготовка до понятійного диктанту (термінологічний словник оформлюється рукописно чи у друкованому вигляді за термінами, що зазначені до кожної теми у методичних вказівках).

3. Розроблення структурно-логічних схем за темами (структурно-логічні схеми за темами згідно з методичними вказівками оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді).

4. Виконання тестових завдань.

5. Вирішення ситуаційних завдань (відповіді на питання ситуаційного завдання оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді з посиланням на відповідні нормативно-правові акти).

6. Написання есе (твору невеликого обсягу та вільної композиції, який виражає індивідуальні враження та міркування з конкретного питання, не претендує на визначальне чи вичерпне трактування предмета. Як правило, есе пропонує новий, суб'єктивний погляд на проблему, може мати філософський, науково-популярний характер. Здобувачу також надається можливість виконати презентацію відповідної теми).

6. Ознайомлення з рекомендованими джерелами й літературою до теми з підготовкою опорного конспекту питань, що передбачені для самостійного опрацювання за темою (здобувачі мають ґрунтовно опрацювати всі рекомендовані джерела і літературу до теми, письмово скласти опорний конспект питань згідно з

методичними вказівками, що передбачені для самостійного опрацювання за темою).

Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

ВАРІАНТ № 1

1. Указ Президента України «Про Концепцію державної міграційної політики».
2. Підстави набуття громадянства України.
3. Понятті, причини репатріації.

ВАРІАНТ № 2

1. Загальна характеристика Закону України «Про порядок виїзду з України й в'їзду в Україну громадян України».
2. Права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства на території України.
3. Проблеми повернення раніше депортованих народів на Батьківщину.

ВАРІАНТ № 3

1. Загальна характеристика Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні».
2. Положення Конституції України та Закону України «Про біженців» що стосуються інституту притулку.
3. Принципи законодавства України про громадянство.

ВАРІАНТ № 4

1. Ст. 26,33,92 Конституції України, що стосуються державного регулювання міграції в Україні.
2. Характеристика закону України «Про громадянство».

3. Положення Загальної декларації прав людини, щодо питань притулку та Декларації ООН про територіальний притулок.

ВАРІАНТ № 5

1. Повноваження міністерства праці, міністерства юстиції, міністерства внутрішніх справ у сфері регулювання міграційними процесами.
2. Права та обов'язки біженців в Україні.
3. Імміграція і тимчасове перебування іноземців та осіб без громадянства.

ВАРІАНТ № 6

1. Поняття державної міграційної політики. Принципи, об'єкти та суб'єкти державної міграційної політики.
2. Порядок в'їзду іммігрантів в Україну і видачі посвідки на постійне проживання.
3. Підстави для тимчасових обмежень у праві виїзду громадян України за кордон.

ВАРІАНТ № 7

1. Основні напрями державної демографічної політики у сфері міграції населення.
2. Конвенція про статус біженців - загальна характеристика.
3. Положення Конституції України та Закону України «Про біженців» що стосуються інституту притулку.

ВАРІАНТ № 8

1. Загальна декларація прав людини - загальна характеристика.
2. Набуття та втрата статусу біженця.
3. Проблеми повернення раніше депортованих народів на Батьківщину.

ВАРІАНТ № 9

1. Декларація ООН про територіальний притулок – загальна характеристика.
2. Імміграція і тимчасове перебування іноземців та осіб без громадянства.
3. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права-загальна характеристика.

ВАРІАНТ № 10

1. Положення Загальної декларації прав людини, щодо питань притулку та Декларації ООН про територіальний притулок.
2. Характеристика закону України «Про імміграцію».
3. Умови прийняття до громадянства України.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття міграційного права.
2. Предмет міграційного права.
3. Метод міграційного права.
4. Місце міграційного права в системі національного права України.
5. Основоположний принцип міграційного права України
6. Системно-структурна характеристика міграційного права України.
7. Інститути міграційного права України.
8. Норми міграційного права України.
9. Джерела міграційного права України: поняття і види.
10. Характеристика нормативно-правових актів, які містять норми міграційного права України.
11. Поняття системи міграційного законодавства України
12. Міжнародні договори України щодо міграції фізичних осіб
13. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства». Загальна характеристика.

14. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».
15. Конституція України як основне джерело міграційного права.
16. Загальна характеристика Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»
17. Підстави для тимчасових обмежень у праві виїзду громадян України за кордон.
18. Поняття, значення міграції.
19. Класифікація міграції.
20. Поняття та види мігрантів за версією Міжнародної організації праці
21. Міграційні процеси. Конституційні основи регулювання міграційних процесів.
22. Поняття еміграції, імміграції, реєміграції.
23. Класифікація іноземців та осіб без громадянства
24. Поняття імміграції. Загальна характеристика Закону України «Про імміграцію»
25. Порядок в'їзду іноземців та осіб без громадянства на території України.
26. Віза. Види віз. Органи, що здійснюють оформлення візових документів.
27. Підстави заборони в'їзду на територію України.
28. Причини еміграції.
29. В'їзд в Україну та виїзд з України іноземців .
30. Порядок в'їзду іммігрантів в Україну і видачі посвідки на постійне проживання.
31. Умови, за яких в'їзд в Україну іноземцю та особі без громадянства не дозволяється.
32. Поняття еміграції. Причини та види еміграції.
33. Порядок виїзду з України громадян України, іноземців та осіб без громадянства.
34. Правові обмеження виїзду з території України.

35. Свобода пересування територією України. Законодавчі обмеження пересування територією України.

36. Документи громадянина України на право виїзду з України і в'їзду в Україну та посвідчують особу громадянина України під час перебування за її межами.

37. Порядок перетинання громадянами України державного кордону України.

38. Порядок оформлення документів для виїзду громадян України за кордон.

40. Підстави для тимчасових обмежень у праві виїзду громадян України за кордон.

41. Умови за яких виїзд з України іноземцю та особі без громадянства не дозволяється.

42. Законні підстави перебування на території України.

43. Обмеження вільного вибору місця проживання.

44. Поняття громадянства, біпартизму, апатризму, множинного громадянства.

45. Положення Європейської конвенції про громадянство щодо множинного громадянства.

46. Поняття, принципи та зміст громадянства України.

47. Підстави набуття громадянства України

48. Підстави припинення громадянства України

49. Повноваження Президента України у вирішенні питань громадянства.

50. Повноваження Комісії при Президентові України з питань громадянства

51. Європейська конвенція про громадянство. Загальна характеристика.

52. Нормативно-правові акти, які визначають правовий статус та правила перебування іноземців та осіб без громадянства на території України.

53. Основні права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства згідно з Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

54. Умови прийняття до громадянства України для іноземців.

55. Реторсія. Мета реторсії.

56. Юридична сутність інституту притулку. Основний зміст притулку.

57. Співвідношення понять «притулок» і «статус біженця».
58. Політичний притулок. Поняття та види.
59. Випадки, за якими політичний притулок може бути припинено.
60. Міжнародне та національне право про притулок.
61. Отримання та втрата статусу біженця.
62. Права та обов'язки біженців на території України.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧА

Контроль знань є частиною багатогранного навчального процесу в БНАУ і являє собою організацію зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом. Показники контролю знань здобувачів є основою для судження про результати навчання та для розв'язання таких питань, як ступінь опанування навчальною програмою, переведення на наступний курс, призначення стипендії, випуск з ВНЗ і видача диплому. Результати контролю знань слугують основним показником, за яким оцінюється робота окремо взятого здобувача, академічної групи, курсу, факультету в цілому, а також робота викладацького складу.

За умови правильної організації контроль знань слугує навчальним, виховним, організаційним, розвиваючим, методичним та іншим цілям.

Контроль знань будується на таких основних принципах:

- 1) перевірка й оцінка знань здобувачів повинні відображати рівень засвоєння знань та стимулювати здобувачів до досягнення нових успіхів;
- 2) перевірку і оцінювання знань слід проводити систематично, планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання; послідовно з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики;
- 3) перевірка та оцінювання знань здійснюються з урахуванням індивідуальних особливостей і особистих успіхів кожного окремого здобувача;
- 4) диференціація оцінок має здійснюватися за об'єктивними заздалегідь визначеними критеріями;

5) оцінка знань здобувачів повинна відповідати істинній якості й кількості засвоєних ним знань, вмінь і навичок.

Контроль знань з дисципліни закінчується заліком та складається з двох блоків планових заходів:

- 1) поточний контроль знань здобувачів;
- 2) підсумковий контроль знань здобувачів.

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Міграційне право» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувачів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіка виконання завдання.

Оцінювання поточної роботи здобувача протягом семестру проводиться за трьома основними напрямками (об'єктами контролю):

- 1) систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- 2) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- 3) виконання модульних завдань.

Результати оцінювання поточної роботи здобувача в семестрі є підставою для допуску його до складання заліку.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності здобувачів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності здобувачів. Результати заліку оприлюднюються в журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

Засоби оцінювання результатів навчання

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувача в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за виконані розрахункові, лабораторні роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.

«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє не вміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що здобувач не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{БПК} = \frac{\text{САЗ} \times \text{max ПК}}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність здобувача на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення здобувачів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться здобувачу, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбаченні програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час

виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1–59 балів) ставиться здобувачу, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100- бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов’язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
3. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
4. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII : станом на 2 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>
5. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
6. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>
7. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>
8. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII : станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>
9. Бровко Н.І. Правове регулювання права особи на свободу переміщення: міжнародний та національний досвід. *Концептуальні засади механізму захисту прав людини: український та міжнародний контекст*: кол. монографія. - Біла Церква: БНАУ, 2022. - С. 7-43. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/7631>
10. Дракохруст Т.В. Про державну міграційну політику: сучасне розуміння. *Право і суспільство*. Дніпро, 2019. № 2. С. 126-130
URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/2_2019/part_1/23.pdf

11. Дракохруст Т.В. Питання інтеграції громадян України з тимчасово окупованих територій в контексті реалізації державної міграційної політики України. *Журнал східноєвропейського права*. Київ, 2019. № 63. С. 31-36 URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/05/drakokhrust_63.pdf

12. Макарчук В.В. Правові аспекти впливу освітньої міграції на національну безпеку України. *Правові горизонти*. 2021. № 26 (39). С. 125-129. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/6057>

13. Макарчук В.В. Місце міграційного права в системі права України. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 70. С. 142-147. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/3530>

15. Сопільник Р.Л. Міграційне право України : навч. посібн. Львів : СПОЛІОМ, 2023. 260 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5787/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%9C%D0%9F%D0%A3%20%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B9%2007.06.23.pdf>

16. Харитонов Р.Ф. Чайковський Ю.О. Міжнародне міграційне право : навч.-метод. посібн. Одеса : Фенікс, 2022. 78 с. URL:

<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a0afb2a5-071a-439a-bc79-316e72e5569b/content>

Інформаційні ресурси

<http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний сайт Верховної Ради України

<http://kmu.gov.ua> - Офіційний сайт Кабінету Міністрів України

<http://ccu.gov.ua> - Офіційний сайт Конституційного Суду України

<http://president.gov.ua> - Офіційний сайт Президента України

<http://www.un.org> - Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй

<http://coe.int> - Офіційний сайт Ради Європи

<http://europa.eu.int> - Офіційний сайт Європейського Союзу

<http://echr.coe.int> - Офіційний сайт Європейського суду з прав людини

<http://www.dmsu.gov.ua> - Офіційний сайт Державної Міграційної служби України

<http://www.ukrstat.gov.ua> - Офіційний сайт Державного комітету з статистики України

Методичні вказівки
для практичних занять і самостійного вивчення навчальної дисципліни
«Міграційне право»
здобувачам першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

Макарчук Віталій Володимирович

Комп'ютерний набір: В.В. Макарчук

Здано до складання Підписано до друку
Формат 60×84 Ум. друк. арк. Тираж. Зам. Ціна
Сектор оперативної поліграфії РВІКВ БНАУ 09117,
м. Біла Церква, Соборна площа, 8/1; тел. 3-11-01